

*Alenka Grželj, Eva Mermolja, Tina Bazjako,
Anja Benko, Nives Ličen (ur.)*

STO.LET.JE ZNANJA:
100 LET LJUDSKIH UNIVERZ NA SLOVENSKEM
Zveza ljudskih univerz Slovenije, 2022

Leta 2019 je večina Ljudskih univerz po Sloveniji praznovala 60 let svojega delovanja. Govorimo seveda o organiziranem izobraževanju in usposabljanju, ker je splošno ljudsko prosvetljevanje potekalo v vseh krajih veliko prej. O tem priča tudi uradna ustanovitev celjske, mariborske in jeseniške ljudske univerze, ki so praznovale častitljivo stoto obletnico. Zadnje jubileje sta v prejšnjih letih pospremili kar dve strokovni publikaciji *Zveze ljudskih univerz Slovenije (ZLUS)*. Gre za hvale vredno potezo izdajateljice, saj v obilici strokovnega dela in nenehnih prizadevanj za ohranjanje dejavnosti izobraževanja odraslih ni enostavno najti čas še za raziskovanje, brskanje po arhivih in pisanje.

Avtorski prispevki so za izdajo v knjigi povezani v smiselno strukturo s časovno usklajenim besedilom. V treh povezanih sklopih delo prikaže razvojne korake Ljudskih univerz, sedanje izzive in njihove želje za prihodnost. Ta razvojni razpon ponazarja simbolika kolesja, od njegovega zaganjanja do vrtenja in poganjanja naprej. Če uporabimo enega od frazemov, ki vsebuje besedo kolo – kolo sreče se vrti –, in ga primerjamo z vsebino publikacije, najbolj nazorno razumemo osrednjo temo in srž pisanja.

Zadnjih 36 let sem bila soudeležena v vseh vidikih delovanja Ljudskih univerz na Slovenskem, zato sem zadnjo ZLUS-ovo monografijo prebirala z očali lastnih razumevanj, dojemanj in izkušenj. Bila sem priča obdobju, ko se je izobraževanje odraslih razvijalo iz nebodigatreba področja, tako so vsaj nanj gledali odločevalci, prek javne mreže organizacij za izobraževanje odraslih in do, po obsegu sicer nezadostno določene, javne službe, ki je bila uzakonjena šele pred petimi leti.

Ljudske univerze so v tem času odigrale zgodovinsko pomembno vlogo, saj so se v finančno nestabilnem okolju obdržale, še več, ohranjale so svoje poslanstvo in se strokovno razvijale v sodobna središča za vseživljenjsko učenje. O tem pričajo prispevki predstavnikov strokovne javnosti, ki poosebljajo vztrajnost, zavzetost in predanost. Prav oni so zaslužni, da lahko slavimo dolgoživost Ljudskih univerz, edinstvenih zaradi celovitosti svoje ponudbe. Izobraževalci odraslih, pisci monografije *Sto.let.je znanja*, so včasih preskromni, saj precej sramežljivo opozarjajo na pomen svojega (osebnega) prispevka k ohranjanju in razvoju Ljudskih univerz.

Organizacije za izobraževanje odraslih, ki ponosno nosijo ime ljudska univerza, imajo izjemen pomen in ugled v okolju, ki ga včasih premalo ozaveščamo in poudarjamo. V monografiji pogrešamo nekoliko več pričevanja o spremenjenem odnosu odločevalcev in širše javnosti do izobraževanja odraslih, kar se je zgodilo sočasno z vstopom Slovenije v evropsko skupnost. Predolgo smo čakali, da nam iz tujine potrdijo, da opravljamo vzvišeno poslanstvo. Šele evropski dokumenti so poudarili pomen izobraževanja odraslih in ga tesno povezovali z vseživljenjskim učenjem. Nacionalne smernice so tako postopoma umeščale izobraževanje odraslih na mesto, ki mu pritiče.

Bi pa težko rekli, da so ljudske univerze tam, kjer bi morale biti. Ker jih praviloma ustanavljajo lokalne skupnosti, imajo redkokje spodobno sofinanciranje dejavnosti, kljub novemu zakonu iz leta 2018. V monografiji zasledimo zapise o odnosu županov kot zakonitih predstavnikov lokalnih skupnosti, ki bolj kot ne zgolj na načelni ravni govorijo, kaj bi bilo treba. Vse občine bi morale v celoti prevzeti zakonske obveznosti do organizacij, ki so jih ustanovile, namesto da se izmikajo odgovornosti. Na področju javnega sektorja bi težko našli primerljive institucije, ki bi se bolj odločno in družbeno odgovorno odzivale na spremembe v svojem okolju in prispevale k njegovemu razvoju, kot to počnejo slovenske ljudske univerze.

Iz monografije veje celostna razvojna naravnost ljudskih univerz, vendarle najmanj na področju promocije dejavnosti, kar je razvidno tudi iz prispevkov avtorjev. Promocija predvsem sloni na aktivnostih Andragoškega centra Slovenije, ki sicer zgledno opravlja to nalogo, bi pa ljudske univerze ravno tako morale razvijati sveže in inovativne oblike komunikacije z različnimi javnostmi, kot je primeroma monografija *Sto.let. je znanja*. Dostojen prikaz dejavnosti s poudarkom na rezultatih dela pritegne nove udeležence in spodbudi naklonjenost odločevalcev. Glede na dolgoživost ljudskih univerz in njihovo trdno vpetost v okolje ne gre dvomiti, da so pripravljene na vse izzive prihodnosti in da bodo vedno našle odgovore na vprašanja, ki še niso postavljena.

Nada Žagar